

Maak het verschil!

Verkiezingsprogramma CDA Rotterdam

2018 – 2022

Ons verhaal voor Rotterdam

Wat Rotterdam nodig heeft, is minder geschreeuw en meer verbinding.

We zijn immers op elkaar aangewezen. We hebben geen behoefte aan politici die tweedeling zaaien en geen oplossingen bieden. We hebben ook geen behoefte aan mensen die de problemen die er wel degelijk zijn, niet willen benoemen. Rotterdam heeft behoefte aan constructieve politiek die geen problemen creëert, maar oplost.

Wij zijn trots op onze stad. In Rotterdam vind je alles wat een stad mooi maakt. Je wordt niet beoordeeld op je afkomst, opleiding of geloofsovertuiging, maar op wat je bijdraagt aan de stad. In je werk als ondernemer, als leerkracht voor de klas, als politieagent, als sportcoach, werkzaam in de zorg of in de haven. Maar ook als moeder of vader, mantelzorger, opa of oma. Als vrijwilliger op de sportclub, in het wijkcentrum of in de kerk. Samen maken wij Rotterdam.

Een zorgzame stad ontstaat niet zomaar. Daarvoor moeten we egoïsme bestrijden en verder kijken dan ons eigen belang. Daar is een inspanning van iedereen voor nodig. Dat is soms hard knokken. Want sommige groepen verdienen meer aandacht. We zien eenzaamheid onder ouderen. We zien ook arbeidsdiscriminatie onder jongeren. Sommige mensen voelen zich niet meer thuis in de wijk waar zij al jaren wonen.

We zien helaas ook groepen die zich bewust afkeren van dat wat ons bindt. We zien protesten op de Erasmusbrug met Turkse vlaggen en onverstanebare teksten. En we zien politici die deze tweedeling aangrijpen om deze tweedeling nog verder te vergroten. Een weerbare stad moet worden verdedigd tegen buitenlandse inmenging, radicalisering en personen die rotzooi willen trappen. Geen gedonder, maar fatsoen.

Rotterdam is geen angstige, maar een ambitieuze stad. Van de ontwikkeling van de haven tot de wederopbouw. Rotterdam is een stad met lef. Ambitie moeten wij ook nu weer durven tonen. Wanneer het gaat om de vernieuwing van de woningvoorraad en de transitie naar een duurzame haven. We zijn het verplicht aan onze kinderen de stad niet stil te laten staan, maar in beweging te brengen.

Wat we nodig hebben is een politiek van respect en zorgzaamheid enerzijds en duidelijke regels en handhaving anderzijds. Net als in een gezin. Je respecteert elkaar, maar vertelt elkaar ook de waarheid. Maar altijd met het doel om samen verder te komen.

Dit is waar het CDA voor staat. Respect en fatsoen. Zorgen voor elkaar. Samen de schouders eronder. Maar ook: ingrijpen als het misgaat. Regels stellen en handhaven. Juist ook om goed samenleven mogelijk te maken.

Hoe dan? Door concrete maatregelen voor te stellen en verantwoordelijkheid te dragen. Zoals we de afgelopen jaren steeds weer hebben gedaan. Wij roeptoeteren niet vanaf de zijlijn. Wij hebben laten zien wat we waard zijn. Meer weten? Lees dan ons verkiezingsprogramma.

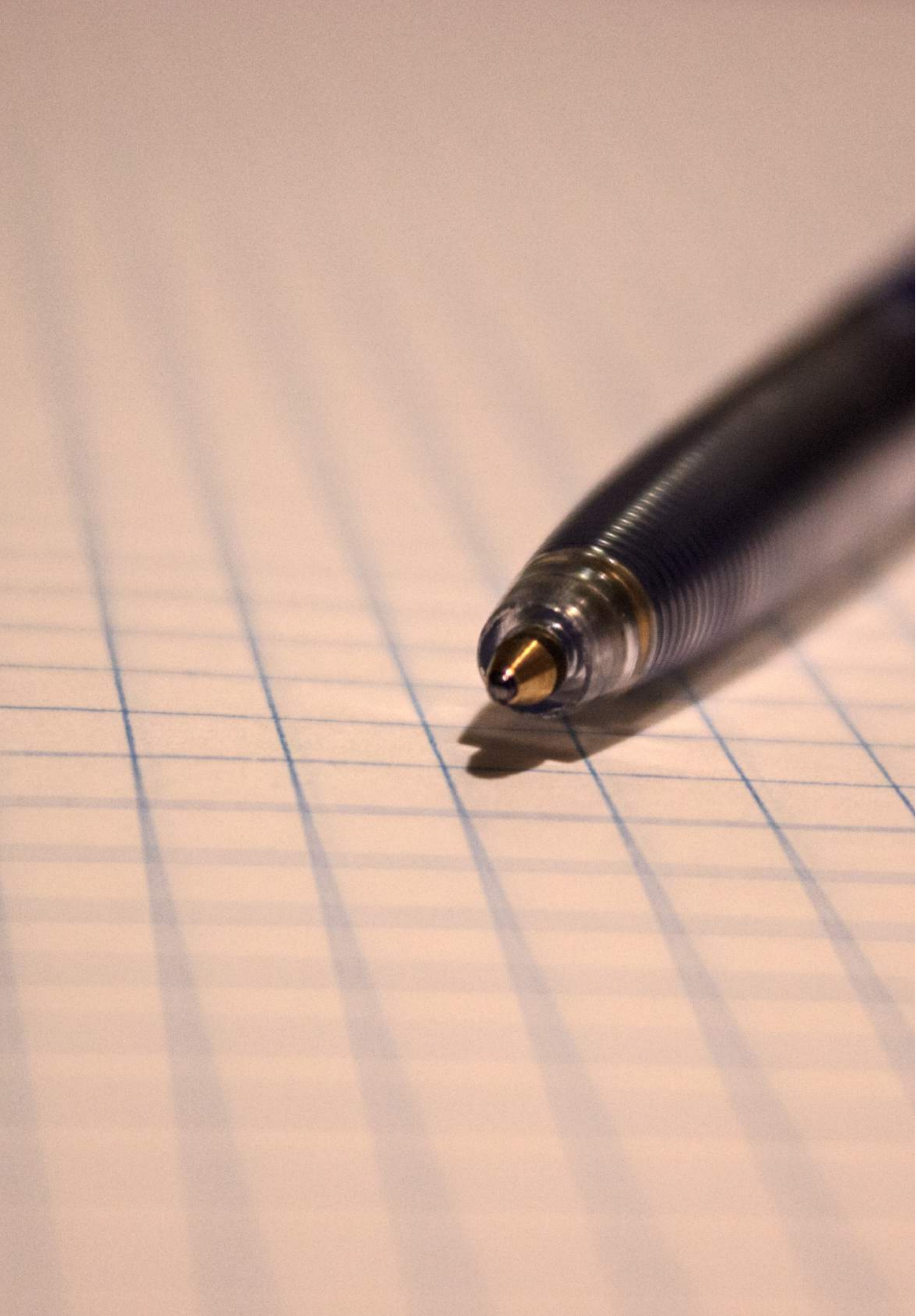
Sven de Langen

Lijsttrekker CDA Rotterdam

Inhoudsopgave

1. Familie & gezin	9
1.1 Onderwijs/Kansenstad	9
1.2 Het verenigingsleven: sport & cultuur	10
1.3 Wonen	11
1.4 Kindvriendelijke wijken	12
1.5 Verkeersveiligheid	13
1.6 Ouderenhuisvesting	14
2. Fatsoenlijk samenleven	17
2.1 De Rotterdammer?!	17
2.2 Diversiteit, inburgering en integratie	17
2.3 Veiligheid en criminaliteit (drugs, prostitutie en ondermijning)	19
2.4 Horeca en evenementen	20
3. Zorg voor elkaar	23
3.1 Sociaal domein: de gemeente is aan zet	23
3.2 Wijkgerichte zorg	24
3.3 Veilig opgroeien	25
3.4 Maak van Rotterdam een nog meer seniorvriendelijke gemeente	25
3.5 Vrijwilligers en mantelzorg	27
3.6 Armoede en schulden	28
4. Toekomstbestendige economie	31
4.1 De duurzaamste havenstad ter wereld	31
4.2 Havenbedrijf	32
4.3 Bedrijven en ondernemers	33
4.4 Arbeidsmarkt	34
4.5 Wijkeconomie: Lokale ondernemers in de wijk hebben steuntje in de rug nodig	35
4.6 Mobiliteit en bereikbaarheid	36
5. Bestuur & financiën	41
5.1 Kleine kernen	41
5.2 Verstandig investeren voor de toekomst met de Eneco-gelden	41

1. Familie en gezin

Rotterdam is een 'jonge' stad. Het gaat steeds beter met onze stad. Dat is ook buiten Rotterdam bekend. Het positieve imago waarvan Rotterdam de laatste jaren de vruchten plukt, biedt ook kansen voor onze jeugd en gezinnen. Die kansen willen wij verzilveren. In Rotterdam krijgt talent de ruimte.

1.1 Onderwijs/Kansenstad

Een goede opleiding is de springplank naar een volwaardige baan. Ieder kind verdient de mogelijkheid om zijn of haar eigen, unieke talenten te ontwikkelen. Van speciaal tot universitair onderwijs en alles wat daartussen zit. Het is belangrijk dat scholen en instellingen maatwerk leveren zodat elk talent tot bloei kan komen. Goed onderwijs is voor jongeren niet vrijblijvend, maar schept de verplichting om zich daar volledig voor in te zetten. Wij zijn trots op wat is bereikt de afgelopen jaren in het Rotterdamse onderwijs – van groepen 0 tot onze topuniversiteit. De resultaten gaan zichtbaar omhoog. Nergens is de opdracht voor het onderwijs zo groot als in Rotterdam. De kwaliteit van het onderwijs moet verder omhoog om die opdracht waar te maken. Onderwijs is dé sleutel naar een sterkere stad.

- **'Groepen 0'** (voorschool) zijn een succes en worden voortgezet en uitgebreid.
- De afgelopen periode is er fors (260 miljoen euro) geïnvesteerd in het vernieuwen, verbeteren en **vervangen van oude schoolgebouwen**. Om de resterende opgave uit te voeren is nog zeker zo'n bedrag nodig. Het CDA wil die financiële ruimte de komende jaren vrijmaken.
- Er is in sommige wijken sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod qua scholen, waardoor ouders vaak kiezen voor een school buiten de eigen wijk. In samenwerking met betrokken schoolbesturen willen we een **herontwerp van het aanbod van basisscholen per wijk dat beter is afgestemd op de lokale behoefte. Voor het voortgezet onderwijs komt een herontwerp van het stedelijk aanbod**. De gemeente maakt met de schoolbesturen een concreet plan.
- Deze collegeperiode is sterk ingezet op het **verlagen van het aantal thuiszitters**. Nog nooit was dit aantal zo laag als nu. Tegelijkertijd is elke leerling die geen onderwijs volgt op school er één te veel. De aanpak thuiszitters krijgt daarom een vervolg.
- De basis van iedere leerling is op orde. Nadruk op kwaliteit in **taal en rekenen** blijft belangrijk.
- Onze wethouder stimuleerde scholen, onder andere in aandachtswijken, om **excellent** te worden. Dit moet in de volgende raadsperiode worden vastgehouden.
- De school is de samenleving in het klein; de klas moet dus een oefenplaats voor samenleven zijn. Daarom ondersteunen we scholen om **burgerschapsvorming** meer vorm en inhoud te geven, onder andere door de maatschappelijke stage ter herinvoeren op alle scholen in het voortgezet onderwijs.
- De gemeente stelt kwartiermakers aan om meer mkb-bedrijven, zzp'ers en grote **bedrijven te koppelen aan het basis- en middelbaaronderwijs**. Zo worden scholieren en hun leraren voorbereid op de veranderende arbeidsmarkt (digitalisering, robotisering, 21e-eeuwse vaardigheden).
- De gemeente laat onderzoeken welke banen en ambachten in de toekomst gaan verdwijnen. Wij willen dat **jongeren worden opgeleid voor een baan die bestaat** en niet voor

werkloosheid. Samen met scholen en de Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven wordt opleidingsaanbod in aantal en richting afgestemd op trends en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. We willen samen met de scholen een plan maken om vol in te zetten op de keuze van jongeren voor een opleiding die leidt tot een kansrijke toekomst.

- Het **lerarentekort** loopt snel op in Rotterdam. Het moet voor leraren van andere delen uit het land aantrekkelijker worden zich te vestigen in Rotterdam. Met lerarenopleidingen in Rotterdam worden afspraken gemaakt over een stimuleringscampagne. Onderdeel hiervan is het creëren van een apart profiel voor onderwijs aan kinderen van 2 tot 6 jaar.
- Het CDA wil een gemeentelijk programma voor **om- en bijscholing van mensen uit andere sectoren** die kunnen worden ingezet in het onderwijs.
- We blijven inzetten op **goede arbeidsvoorwaarden voor Rotterdamse leerkrachten** en zetten de Rotterdamse leraren-cao voort.
- We zetten ons in voor een **veilig klimaat op school voor LHBTI-jongeren**. De deskundigheid over deze doelgroep bij het schoolmaatschappelijk werk wordt vergroot.
- Scholen mogen geen drempel creëren via de **schoolbijdrage** waarmee gezinnen worden uitgesloten.
- **Jongeren tussen de 18 en 23 jaar en zonder startkwalificatie kunnen geen aanspraak maken op een uitkering. Zij worden intensief begeleid naar een opleiding en/of baan.** In samenwerking met het lokale bedrijfsleven worden werkervaringsplaatsen gecreëerd voor jongeren die hun vervolgopleiding al hebben afgerond en graag aan de slag willen.
- Een **IT-campus** moet de arbeidsmarkt van Rotterdam leidend maken op het gebied van informatietechnologie. **Zowel jongeren als ouderen worden hier op ieder niveau (bij)geschoold in de IT/technologie.**

1.2 Het verenigingsleven: sport & cultuur

Wij zijn dé politieke partij die opkomt voor het belang van verenigingen. Dat doen we omdat de samenleving centraal staat in ons gedachtegoed. Inwoners hebben elkaar nodig, zijn in staat met elkaar problemen op te lossen en krijgen met elkaar mooie initiatieven van de grond. Het grote aantal actieve verenigingen in Rotterdam illustreert dat goed. De leden van deze verenigingen beoefenen met elkaar een sport, maken samen muziek of delen een passie. Op deze verenigingen ontstaan vriendschappen, leren kinderen samenwerken en als team presteren en wordt naar elkaar omgekeken. Politieke bemoeienis is vaker níet dan wél nodig. Maar het verenigingsleven staat tegenwoordig wel onder druk. Daarom moet de gemeente verenigingen zo goed mogelijk faciliteren. Sportverenigingen, kerken, hobbyclubs, welzijnsorganisaties en tal van andere maatschappelijke verbanden kunnen alleen functioneren dankzij de belangeloze inzet van talloze vrijwilligers. Zij zijn de smeerolie van onze samenleving.

- Ieder kind in Rotterdam is **lid van minimaal één vereniging**. Dat is hét uitgangspunt voor het CDA. Sport, scouting of cultuur beleven in verenigingsverband is een essentieel onderdeel van de opvoeding.
- **Oude sportcomplexen worden vervangen**. De kwaliteitsslag die door het CDA in de vorige periode is gestart, wordt voortgezet en vastgelegd in een meerjarig vervangingsprogramma.
- De subsidieregeling voor verenigingen om hun sportcomplex te verduurzamen wordt herzien. Duurzame maatregelen komen momenteel nauwelijks van de grond. **Het project 'Scoren met energie', een initiatief van het CDA, moet ruimhartiger worden ingevuld.**
- De 1/3-regeling, evenals 'Scoren met energie' blijft onverminderd van kracht. **Het budget**

voor de 1/3-regeling wordt vergroot, zodat meer verenigingen er gebruik van kunnen maken.

- Er wordt een **opleiding voor bestuursleden** van verenigingen gestart. Deze opleiding wordt niet extern, maar in de bestuurskamer gegeven en staat in het teken van vitaliteit en innovatie.
- Er moeten meer mogelijkheden komen voor **bewegen door ouderen**. Verenigingen worden hiertoe gestimuleerd.
- De **'Agenda voor verenigingen'** is de centrale plek waar verenigingen elkaar informeren en samen met Rotterdam Sportsupport, Rotterdam Topsport, het Sportbedrijf Rotterdam en de gemeente werken aan het ontwikkelen en innoveren van het Rotterdamse verenigingsleven.
- Het aantal **Sportplus-verenigingen wordt uitgebreid**. Deze verenigingen hebben een grote maatschappelijke meerwaarde voor de wijk.
- Hockeyclubs Feyenoord en Delfshaven hebben laten zien dat **verenigingsactiviteiten op pleintjes midden in de wijk** een opstap kunnen zijn naar het lidmaatschap van een vereniging. Dit wordt gestimuleerd.
- Het **subsidieplafond voor scoutingverenigingen** wordt verhoogd. Het subsidiebedrag staat niet in verhouding tot de bijdrage van de scouting aan de Rotterdamse samenleving.
- Het CDA Rotterdam ondersteunt de initiatieven die koningin Máxima heeft opgezet om **muziekbeoefening weer terug te krijgen in de haarvaten van de maatschappij**. Dat begint bij het bandje in de wijk, de muzieklus op school, maar kan ook het amateursymfonieorkest zijn. Uit onderzoek blijkt dat sport goed is voor je lichaam en muziek goed voor je creativiteit.
- In Rotterdam krijgt talent de ruimte. Rotterdam kent een divers cultuuraanbod. Jong en oud genieten samen van dans, theater, muziek en beeldende kunst. De gemeente geeft bijna 80 miljoen euro per jaar uit aan culturele instellingen. Dit geld moet goed worden besteed. Wij kiezen daarom voor **een cultuurbeleid dat doelmatig is** en dat naast de financiering van een aantal culturele iconen vooral gericht is op de culturele ontwikkeling van (jonge) Rotterdammers. Er moet naast kijkplezier dus veel gelegenheid zijn om zelf te dansen, schilderen en dichten!
- Het behoud en gebruik van **religieus erfgoed verdient bijzondere aandacht**.

1.3 Wonen

Rotterdam is voor veel mensen een geweldige stad om in te wonen. De eigen, soms dorpse, karakters van de verschillende wijken hebben een grote aantrekkingskracht. Steeds meer mensen kiezen ervoor om naar Rotterdam te komen en een stijgend aantal gezinnen blijft in de stad wonen. Dat is goed nieuws voor de leefbaarheid van de stad. Tegelijkertijd staat de leefbaarheid van een groot aantal wijken onder druk. Verouderde woningen en een eenzijdige bevolkingsopbouw dragen hieraan bij.

Wij vinden het belangrijk dat Rotterdam een prettig woon- en leefklimaat heeft voor gezinnen. Er moeten meer geschikte koopwoningen voor gezinnen komen en de omgeving dient hier ook op te worden ingericht. Eenzijdige wijken met hoofdzakelijk sociale huurwoningen dreigen te veel af te glijden. De Woonvisie biedt een goede basis om meer evenwicht in de wijken te creëren. Tot op heden blijft Rotterdam achter waar het gaat om de aantallen nieuw op te leveren woningen per jaar. De vraag naar woningen, vooral in het 'middensegment', is enorm. Beschikbare projecten kennen vaak een enorme overschrijving en laten daarmee veel mensen gefrustreerd achter. Wij willen graag dat het college inzet op hogere ambities voor het realiseren van gezinswoningen.

- De gemeente verbetert de **communicatie over nieuwe bouwprojecten met**

gezinswoningen: er komt een site beschikbaar waarop goed is te zien waar en wanneer nieuwe ontwikkelingen met gezins- en starterswoningen zijn voorzien in de stad.

- Het college **faciliteert en stimuleert zelfbouwprojecten:** bij meer zeggenschap tijdens de bouwfase voelen mensen zich ook meer betrokken bij hun buurt.
- Er worden **meer huizen gebouwd in gebieden buiten de centrumring**, zoals in Hoek van Holland, Hoogvliet, Pernis en Rozenburg.
- **Het aantal te bouwen gezinswoningen moet fors omhoog.** We willen dat sterke schouders behouden blijven voor onze stad. Er komen minimaal 10.000 grondgebonden woningen bij in de komende 4 jaar. Ook komen er meer betaalbare vrijesectorhuurwoningen bij.
- Het woningaanbod in wijken, zeker in wijken met meer dan 70 procent sociale woningbouw, moet **qua prijs en aanbod gemengd** zijn.
- Rotterdam blijft **in de regio** aandringen op een **evenwichtige verdeling van sociale huurwoningen**. Elke gemeente heeft voldoende sociale huur voor de eigen vraag.
- We willen een onderzoek naar de mogelijkheden voor het creëren van **tijdelijke perspectiefwoningen** voor mensen die als gevolg van omstandigheden in hun leven (scheiding of wegvallen van partner) in acute woningnood verkeren.

In Rotterdam wonen en studeren veel jongeren. Recent onderzoek door de landelijke studentenvakbond wijst uit dat Rotterdam een tekort heeft van bijna 5.000 studentenwoningen en dat er te weinig aandacht is voor brandveiligheid in studentenwoningen.

- **Het CDA maakte zich hard voor studentenkwartieren. De realisatie is echter nog onvoldoende.** De vier studentenkwartieren die in de woonvisie zijn opgenomen, moeten versneld worden gerealiseerd.
- **Er komt een actieplan brandveiligheid studentenwoningen.**
- Voor veel starters is het onmogelijk om aan een huis te komen. Enerzijds ligt dit aan het aanbod, anderzijds is er ook veel aanbod dat niet bekend is. Een platform moet dit inzichtelijk maken. Voor studenten is het grootste probleem dat er malafide huisjesmelkers zijn die illegaal verhuren. Op dit **platform kunnen 'gecertificeerde' verhuurders** hun waar aan de man brengen. Ook kunnen verhuurders worden beoordeeld.
- **Studenten krijgen de mogelijkheid een deel van hun huur in natura te betalen**, door het doen van vrijwilligerswerk in hun buurt.
- Om **afgestudeerde studenten** voor de stad te behouden willen wij dat er **meer starterswoningen** worden gerealiseerd.

1.4 Kindvriendelijke wijken

Ondanks dat de gemeente de afgelopen jaren meer heeft ingezet op kindvriendelijke wijken, zijn wij van mening dat er nog veel winst te behalen valt op dat vlak. Nog steeds zijn veel Rotterdamse ouders huiverig om hun kinderen buiten te laten spelen. Redenen die zij noemen zijn bijvoorbeeld asociaal verkeersgedrag in wijken, schelden en intimidatie door groepen hangjongeren en het achterblijven van vuil zoals drankflessen en sigarettenpeuken in speeltuinen. Ook worden speelplekken als niet prettig beleefd en zijn ze vaak te ver weg. Het gevolg is dat veel kinderen niet voldoende buiten zijn, terwijl buitenspelen juist gezond is en ervoor zorgt dat kinderen leren spelen met hun buurtgenoten.

Nog steeds blijkt in Rotterdam dat een hele generatie kinderen niet speelt met hun buurtgenoten. Wij hebben daar zorgen over, omdat wij vinden dat samen spelen in de wijk

eraan bijdraagt dat kinderen opgroeien tot gezonde en mondige Rotterdammers. Wij vinden dan ook dat een investering in het buitenspelen en kindvriendelijke wijken een permanente opgave voor het Rotterdamse stadsbestuur moet zijn.

- Wij willen **meer speelgelegenheid** voor de kleinste Rotterdammertjes (0-4 jaar).
- Er komt **meer inzet van stadsbeheer voor schone speelplekken**; meer aandacht voor het verwijderen van afval, glas en hondenpoep. Bij grote speelplekken komen borden met gedragsregels te staan.
- **Alle Rotterdamse speelplekken worden nagelopen op 'omgevingsveiligheid'**: daar waar het nodig is worden aanvullend hekjes en paaltjes geplaatst om te zorgen dat fietsers en scooters niet over de stoep kunnen scheuren langs de speelplek.
- De gemeente maakt een **digitale speelkaart**, waarop je online per buurt kan kijken waar speelplekken zijn en voor welke leeftijdscategorie.
- Ouders worden door de gemeente in staat gesteld, als zij daar behoefte aan hebben, **zelf** (een deel van het) **beheer te voeren op een speelplek**. Zo wordt de buurt mede verantwoordelijk en worden randvoorwaarden geschept voor sociale cohesie.
- De stad organiseert een **buitenspeeldag** gecombineerd met een jaarlijkse speelplekkentest: waar zijn de leukste speeltuintjes, welke verdienen een opknapbeurt?
- Bij het implementeren van nieuwe woningbouwprojecten wordt het **'Handelingsperspectief buitenspeelnorm'** betrokken. Dit wordt een verplichte paragraaf in bestemmingsplanaanvragen.

1.5 Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid blijft een punt van zorg voor veel ouders met opgroeiende kinderen, zowel in hun eigen woonwijk als rond scholen, kinderdagverblijven en speeltuinen. Er zijn zorgen over huffertig verkeersgedrag. Het CDA heeft de afgelopen jaren al vaak aandacht gevraagd voor verkeersveiligheid rond scholen en vindt het belangrijk dat verkeersveiligheid stadsbreed een prioriteit is en blijft.

- Maak het mogelijk voor ouders en scholen om **'blackspots' aan te dragen**. Zo wordt er een beter beeld gevormd van gevaarlijke plekken in de stad. Er komt een 'potje' waaruit aanpassingen kunnen worden gedaan.
- Alle ouders van kinderen in de basisschoolleeftijd worden geïnformeerd over de **maatregelen verkeersveiligheid rond scholen**, zoals beschreven staat in het 'Actieplan verkeersveiligheid scholen'. Ouders krijgen voor aanvang van het nieuwe schooljaar een brief van de gemeente met een aantal beschreven actiepunten: de oproep om kinderen met fiets of lopend naar school te brengen, de mogelijkheden om bijvoorbeeld samen met de school een veilige looproute op te stellen en de mogelijkheid om signalen door te geven als er sprake is van een onveilige verkeerssituatie.
- Nog te weinig scholen maken gebruik van het **schoolveiligheidsprogramma** dat erop is gericht verkeersveiligheid rond scholen te verbeteren. De gemeente brengt het programma jaarlijks nadrukkelijk onder de aandacht van scholen.
- Er komt een **jaarlijkse monitor verkeersveiligheid rond scholen, speelplaatsen en woonerven**.

1.6 Ouderenhuisvesting

De gemeente heeft een Woonvisie ontwikkeld waarin voor ouderenhuisvesting wordt verwezen naar het programma 'Langer Thuis'. Er moet voor de lange termijn een aparte **Woon/zorgvisie** komen. Betaalbaar zelfstandig wonen met zorg om de hoek en nabijheid van het eigen liefdevolle netwerk staan centraal in de lichte tot middelmatige zorgvraag.

- Er moeten meer verschillende woonvormen worden ontwikkeld als alternatief voor de verzorgingshuizen voor senioren die nog niet in aanmerking komen voor het verpleeghuis (**het zogenaamde 'zorggat'**), maar wel een toenemende zorgvraag hebben. Samen met de ouderen moet invulling worden gegeven aan wonen en zorg, dichtbij huis. Voormalige verzorgingshuizen en andere leegstaande panden kunnen hiertoe worden omgebouwd. Particuliere initiatieven worden waar mogelijk ondersteund.
- Met verzekeraars worden afspraken gemaakt over de **beschikbaarheid van laagdrempelige zorg na ziekenhuisopname** (logeerhuizen) voor mensen die over onvoldoende eigen netwerk beschikken.
- Er moet een breed **gemeentelijk woonwensenonderzoek** worden gehouden onder ouderen, waarbij wordt gekeken naar de behoefte, woninggrootte en prijscategorie. Het doel is om de doorstroming van senioren uit gezinswoningen te bevorderen.
- De uitkomsten van het woonwensenonderzoek onder ouderen worden omgezet in een **actieprogramma**, met als doel senioren te stimuleren tijdig na te denken over hun **toekomstige woonbehoefte**.
- De maatregelen uit het programma '**Langer Thuis**' om woningen geschikt te maken voor senioren worden voortgezet.
- **Langer gezond thuis wonen**. Woningen die ongeschikt zijn om gezond en veilig oud te worden (onder andere gestapeld zonder lift) worden vervangen door nieuwe woningen.
- Bij ouderen die zelfstandig wonen is er een groter risico op brand in de woning. Er komt een **actieplan brandveiligheid** voor ouderen.

2. *Fatsoenlijk samenleven*

2.1 *De Rotterdammer?!*

Wij voelen ons allemaal Rotterdammer, maar geen van de 630.000 Rotterdammers is hetzelfde. De eenheid voel je als Feyenoord landskampioen wordt, maar tegelijkertijd hebben hele groepen Rotterdammers geen contact met mensen uit andere delen van de stad en maken daardoor beperkt deel uit van de samenleving. Hoe vaak komt iemand uit Hillegersberg op Zuid en andersom? Dit zorgt voor onbegrip, polarisatie en afkeer. Mensen raken gevangen in hun eigen denkbeeld en voelen zich bedreigd en buitengesloten. Om met elkaar samen te leven hebben we daarom een gemeenschappelijke basis nodig.

We hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn, maar moeten elkaar wel respecteren. Discriminatie op welke grond dan ook past daar totaal niet bij. Van iedereen wordt gevraagd om een bijdrage te leveren aan de samenleving. Iedereen heeft de plicht om naar vermogen bij te dragen. In werk, zorg of vrijwilligerswerk. Meedoen is wat dat betreft de motor van de integratie.

- **Mensen spreken dezelfde taal (Nederlands).** De gemeente stimuleert gratis taallessen door vrijwilligers.
- Maatschappijleer op school, met specifieke aandacht voor **Rotterdamse geschiedenis, context en ethiek.** Ook aandacht voor rechtsstaat en democratie is van belang.
- **Buddy-, maatjes-, mentorprojecten worden uitgebreid,** lerend van andere grote steden in Nederland en daarbuiten.
- **De gemeente faciliteert kerken, moskeeën en andere organisaties die maatschappelijke initiatieven ontplooiën.**
- Gemeente en de tien grootste werkgevers slaan de handen ineen om een **actieplan arbeidsmarktdiscriminatie** op te stellen.
- **Preventieve projecten om asociaal gedrag aan te pakken worden uitgebreid naar alle wijken.** Ouders worden hierbij betrokken.
- **Maatschappelijke dienstplicht voor Rotterdamse jongeren** - het maatschappelijk middenveld is de oefenplaats waar je leert samenleven; jongeren moeten hieraan deelnemen.

2.2 *Diversiteit, inburgering en integratie*

Diversiteit hoort bij en maakt Rotterdam. Een diverse stad ontstaat echter niet vanzelf en de voorwaarden die diversiteit mogelijk maken, moeten worden beschermd. Dit betekent dat we grenzen moeten stellen aan activiteiten die onze open samenleving ondermijnen. Een open samenleving is namelijk geen grenzeloze samenleving. Niet willen meedoen of het ontplooiën van activiteiten die onze rechtsorde ondermijnen moet scherp worden aangepakt. Alleen dan blijven de vrijheden, die nu te gemakkelijk als vanzelfsprekend worden beschouwd, fier overeind. Rotterdam moet dus weerbaar worden. Weerbaar tegen inmenging vanuit andere mogendheden die onrust en onderdrukking in onze stad veroorzaken. Weerbaar tegen het salafisme dat onze democratie en rechtsstaat liever vandaag dan morgen ziet verdwijnen.

Integratie en inburgering zijn essentieel om mee te kunnen doen en te leren wat er nodig is om

onze open samenleving te kunnen onderhouden. Dit betekent niet dat we nieuwkomers vragen hun eigen cultuur of geloof overboord te gooien, maar deze op zo'n wijze een plek te geven in de stad dat ook anderen met een andere achtergrond dit kunnen doen. Zo beschermen we samen de westerse waarden en normen en voorkomen we het ontstaan van parallelle samenlevingen.

- Een programma '**Weerbare stad**' waarin wordt aangegeven hoe de stad wordt verdedigd **tegen opruiing, radicale invloeden en inmenging vanuit andere mogendheden**.
- Dit programma kent naast een preventief perspectief met ondersteuning voor slachtoffers van intimidatie en onderdrukking ook **een handhavend perspectief** om ondermijning van onze rechtsorde, denk aan de Turkse kliklijnen, op te sporen en aan te pakken.
- De **integratie van statushouders wordt verder verstevigd** conform het mede door het CDA ingediende initiatiefvoorstel 'De vrijblijvendheid voorbij'. De regierol op dit dossier wordt verplaatst van landelijk naar lokaal. Zodat inburgering, maatschappelijke begeleiding, de participatieverklaring en reguliere gemeentelijke onderwijs-, werk- en taaltrajecten optimaal zijn afgestemd en voortgang lokaal kan worden gecontroleerd en bijgestuurd.
- Veruit de meeste statushouders zijn van goede wil en zijn enorm gemotiveerd om te slagen in Rotterdam. Wanneer er ondanks een hoge inzet vertraging in de integratie en inburgering ontstaat, wordt er zo snel mogelijk **extra begeleiding georganiseerd**.
- Ook **gezinsmigranten worden verplicht tot het volgen van een traject van maatschappelijke begeleiding**. De grootste groep statushouders bestaat uit gezinsmigranten, maar de aandacht voor de integratie en inburgering van deze groep is nog te beperkt.
- **Verwijtbaar gedrag, het begaan van criminele feiten en het bewust niet halen van het inburgeringstraject door een statushouder wordt actief gecommuniceerd richting het Rijk** in het kader van verblijfsrechtelijke gevolgen zoals opgenomen in de Wet inburgering.
- Momenteel houdt het traject van inburgering en maatschappelijke begeleiding na drie jaar op, terwijl juist dan de maatschappelijke participatie pas echt begint. Samen met het welzijnswerk en Werk en Inkomen wordt er daarom **ook na drie jaar toegezien en ingezet op maatschappelijke participatie**.
- Taal is een randvoorwaarde voor integratie en participatie. **Er wordt dan ook nauwkeurig gekeken of er aan de taaleis wordt voldaan**. Voor Rotterdammers die niet aan de taaleis voldoen wordt er een specifiek taaltraject opgezet.
- **Binnen vier jaar spreken alle in Rotterdam aanwezige voorgangers (imams/pastors/dominees) Nederlands**. De gemeente financiert de Nederlandse les met als voorwaarde dat er na vier jaar, los van citaten, in het Nederlands wordt voorgegaan.
- **Diversiteit wordt omarmd. Voor slachtoffergedrag en het afschuiven van verantwoordelijkheden naar anderen is in Rotterdam geen plek**. Vrijheden en rechten, maar ook verantwoordelijkheden en plichten gelden voor iedereen.

We zien de laatste jaren dat onze stad onder druk staat door personen die, al dan niet georganiseerd, herrie schoppen of een opruiende boodschap verkondigen met een beroep op de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vergadering of de vrijheid om te demonstreren. Voorrellende voetbalhooligans en demonstranten die weigeren de bevelen van de politie op te volgen of afspraken te maken met de gemeente is in Rotterdam geen plaats. Wij laten onze samenleving niet vergifigen en willen de stad op de volgende manieren beschermen.

- In het programma **Weerbare stad** wordt aandacht besteed aan het optreden tegen individuen en organisaties die zonder overleg met autoriteiten, maar met het beroep op onze vrijheden,

middels demonstraties of bijeenkomsten verantwoordelijk zijn voor ordeverstoringen in de stad.
Haatpredikers worden actief buiten de deur gehouden.

- De gemeente Rotterdam staat niet toe dat er bijeenkomsten worden georganiseerd in panden van gesubsidieerde instellingen waarbij een opruiende boodschap wordt verkondigd en adviseert overige locaties bij aanvragen tijdig contact op te nemen met de gemeente. **De diversiteit in onze stad is ons lief en we laten dan ook niet onnodig spanningen tussen of binnen bevolkingsgroepen ontstaan.**

2.3 Veiligheid en criminaliteit (drugs, prostitutie en ondermijning)

Het CDA heeft zich de afgelopen periode sterk ingezet om verborgen en ondermijnende criminaliteit en misstanden op tal van terreinen te agenderen en aan te pakken. Of het nu gaat om drugs en wapens in de anonimiteit van woontorens, misstanden in shishalounges en massagesalons of andere ondermijnende activiteiten: wij willen dat het begaan van deze grootschalige ondermijnende criminaliteit in onze stad onmogelijk wordt gemaakt. Dit betekent dat naast alle officiële instanties ook de buurt waar deze misstanden plaatsvinden moet worden geholpen zich af te zetten tegen deze praktijken.

Naast zware criminaliteit wordt onze stad geconfronteerd met nieuwe vormen van criminaliteit. Het is essentieel om de stad en haar inwoners te beschermen tegen ICT-criminaliteit. Juist deze vorm van criminaliteit kan de gemeente, onze haven en andere voorzieningen in korte tijd ontwrichten.

Tenslotte weet het CDA als gezinspartij als geen ander dat het ontbreken van een goede opvoeding kan leiden tot het ontsporen van jongeren. Dit begint met pesterijen op straat, maar kan uitmonden in het plegen van overvallen en inbraken. Het CDA wil dan ook dat de gemeente ouders in stelling brengt om hun verantwoordelijkheid te nemen.

- Wanneer jongeren zich consequent misdragen, moeten hun **ouders zo snel mogelijk worden aangesproken**. Informatie vanuit docenten, sportverenigingen en jongerenwerk wordt samengebracht. De wijkagent confronteert ouders vervolgens met het gedrag tijdens een huisbezoek. Dan maken ouders en kind afspraken die na een maand worden gecontroleerd. Het gemeentelijke programma krijgt de naam 'Ouders aan zet'.
- **Beelden van jongeren met maatschappelijk onaanvaardbaar gedrag (bijvoorbeeld openbare dronkenschap of vandalisme) worden in het bijzijn van de ouders getoond** om gedragsverandering te bewerkstelligen. Denk hierbij aan bodycam-opnames van de politie.
- Wanneer alle preventieve maatregelen niet helpen en jongeren toch strafbaar gedrag vertonen moet alle aandacht uitgaan naar het **voorkomen van recidive**. De afgelopen jaren is in samenwerking met Dienst Justitiële Inrichtingen DJI (Stadsgevangenis Hoogvliet), reclassering en gemeente (Veiligheidshuis) **een intensief traject bij terugkeer in de maatschappij** ontwikkeld bij ISD-maatregelen (Inrichting Stelselmatige Daders) die breder kan worden ingezet.
- **De aanpak ondermijning moet fors worden uitgebreid**, naar het voorbeeld van de Italiaanse aanpak van burgemeester Orlando van Palermo tegen de Siciliaanse maffia. Winkels en bedrijven worden als dekmantel gebruikt voor het witwassen van geld uit criminele activiteiten die veelal bestaat uit drugs- en mensenhandel. Opsporing en handhaving moeten worden geïntensiveerd, de buurt moet meer worden betrokken. Criminaliteit wordt zo uit de schaduw gehaald en in de schijnwerpers gezet.

- Er komt een **publiekscampagne om bewoners alert te maken** op mogelijke criminele activiteiten in woontorens. Het **keurmerk 'Veilig huren'** wordt ingezet om crimineel gebruik van woontorens tegen te gaan.
- Afgepakt crimineel vermogen willen we teruggeven aan de wijk die last heeft van de ondermijnende activiteiten via **een afpakkfonds**.
- **Panden waar verdachte activiteiten plaatsvinden moeten vaker worden gecontroleerd.** Denk hierbij aan shishalounges en gokcafés.
- Met succes heeft het CDA de afgelopen jaren gezorgd voor **meer controles op misstanden in de prostitutie en bij massagesalons**. Zo worden er bij salons 'mystery guests' ingezet. Gezien de vele misstanden wordt **het principe van 'one strike, you're out' ingevoerd**. Uitstapprogramma's moeten nieuw perspectief bieden aan slachtoffers.
- De grenzen van de wet worden opgezocht om **klanten van illegale prostitutie te straffen** en de gemeente probeert landelijk de **minimumleeftijd van prostituees te verhogen** van 18 naar 21 jaar. Tieners horen niet thuis in de prostitutie.
- Drugsgebruik en drugsoverlast wordt geminimaliseerd. **Er komen geen coffeeshops bij**, de succesvol **vervroegde sluitingstijden blijven gehandhaafd** en er komt een **blowverbod rond coffeeshops** om overlast voor bewoners tegen te gaan. Met scherp ontmoedigings- en ondermijningsbeleid streven we ernaar het aantal coffeeshops te doen dalen naar nul.
- Er komt een **dekkend netwerk van cameratoezicht** door de stad. De afgelopen jaren is door meer cameratoezicht (Witte de Withstraat) de pakkans verhoogd en ook de kwaliteit van het bewijsmateriaal vergroot.
- Er komt **een dienstverleningsoffensief bij de politie**. Alle Rotterdammers die aangifte doen krijgen een terugkoppeling. Niets meer horen van een aangifte van inbraak of diefstal zorgt voor een afnemend vertrouwen en afnemende motivatie om aangifte te doen.
- Wijkbewoners worden alert gemaakt op **preventieve maatregelen** tegen diefstal en inbraak.
- De gemeente ontwikkelt samen met de politie en het OM een programma met **maatregelen tegen ICT-criminaliteit en strafbaar gedrag op het internet**.
- Steeds vaker krijgen vrouwen en LHBT'ers te maken met (seksuele) intimidatie op straat. Hierdoor gaan ze zich anders kleden, gaan ze zich anders gedragen of mijden ze bepaalde plekken in de stad. Dit mag niet het geval zijn in Rotterdam. Iedereen moet kunnen zijn wie hij of zij is en ook vrij kunnen gaan waar hij of zij wil. **Daarom pleiten wij voor blijvende handhaving van het sisverbod zoals dat in 2018 van start is gegaan**. Er moeten daarom meer lok-boa's worden ingezet en daarbij moet streng worden opgetreden tegen dit ongewenste gedrag.

2.4 Horeca en evenementen

De horeca en evenementen in Rotterdam zijn de afgelopen jaren zeer sterk gegroeid. Dit komt de aantrekkelijkheid en de economie van onze stad ten goede. Om het draagvlak hiervoor overeind te houden is het echter wel essentieel dat deze groei in goede banen wordt geleid en dat overlast zoveel mogelijk wordt vermeden. Het CDA wil geen ongelimiteerde uitbreiding van horeca en evenementen, maar wil dat er nadrukkelijker aandacht komt voor de leefbaarheid voor omwonenden.

- Er moet **ruimte blijven voor nieuwe horeca**, maar dit moet vooral in het centrum worden geconcentreerd op een aantal plekken.
- Er komt een **maximum aan het aantal 24 urenvergunningen** dat aan horecazaken wordt verstrekt.

- Van horecaondernemers en organisatoren van evenementen mag worden verwacht dat zij proactief regelmatig **contact onderhouden met buurtbewoners** en met hen samenwerken om overlast te vermijden en/of te bestrijden.
- Evenementen, zoals festivals, zijn een verrijking van het culturele leven in de stad.
Organisatoren moeten wel hun verantwoordelijkheid nemen door geluidsoverlast tegen te gaan en een locatie achteraf schoon op te leveren.
- In gebieden waar uitgaand publiek veel overlast ervaart, moeten de **openingstijden van terrassen kunnen worden beperkt**.

3. Zorg voor elkaar

De zorg is in de afgelopen periode ingrijpend veranderd met directe gevolgen voor onze inwoners. Een daadkrachtige inzet van alle betrokken partijen is nodig om voldoende kwalitatief goede zorg te garanderen. De gemeente heeft hier een grote verantwoordelijkheid om iedere Rotterdammer passende zorg en een passend antwoord te bieden.

3.1 Sociaal domein: de gemeente is aan zet

De decentralisaties in het sociale domein hebben ervoor gezorgd dat gemeenten grote verantwoordelijkheid dragen in zorg, welzijn en participatie. Een majeure operatie die op tal van terreinen al tot betere zorg leidt. Het stof van die grote verandering is na bijna drie jaar neergedaald en nu is dan ook het moment om het stelsel verder door te ontwikkelen. De verantwoordelijkheid voor gemeenten in het sociale domein is een grote kans om op zorg, welzijn en participatie echt maatwerk te bieden aan Rotterdammers. Te vaak werken de verschillende gemeentelijke domeinen langs elkaar heen en aan tegengestelde doelen. Daar komt nog bij dat de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt en -daaraan verbonden- de sociale zekerheid ook steeds meer een appel doen op maatwerk en passende dienstverlening. Zo wordt de arbeidsmarkt steeds flexibeler, terwijl de sociale zekerheid nog grotendeels gestoeld is op ofwel werk, ofwel inkomen uit een uitkering. Dat wringt en generieke dienstverlening is dus zeker niet het antwoord op de problemen van vandaag. Een verbinding tussen de verantwoordelijkheid voor zorg, welzijn en participatie aan de ene kant en werk en inkomen aan de andere kant is een kans voor open doel en de gemeente heeft de bal.

Voor veel Rotterdammers is een klein (en soms ook streng) duwtje in de rug voldoende om weer eigen regie te kunnen pakken in hun leven. We moeten onze ogen niet sluiten voor de mensen die echt niet kunnen en vanwege een beperking een grote, soms onoverbrugbare, afstand tot de arbeidsmarkt hebben. De Rotterdamse Tegenprestatie is vaak kritisch beoordeeld, maar heeft zijn effectiviteit inmiddels bewezen. We moeten daarop blijven inzetten voor de mensen met de grootste afstand tot de arbeidsmarkt om stappen vooruit te maken. Stappen die passen bij de persoonlijke motivatie van de Rotterdammer. Dat betekent ook dat er ruimte moet zijn voor gedeeltelijke participatie. Gedeeltelijke inkomsten uit werk of participatie in de vorm van vrijwilligerswerk moet kunnen lonen.

- Wij hanteren het **principe dat je werkt voor je brood**. Dat betekent dat als je kunt en moet werken, je alles probeert om aan de slag te komen.
- In complexe (gezins)situaties kiest het CDA voor duidelijke prioriteiten bij de dienstverlening aan Rotterdammers: **eerst inkomen, dan zorg, daarna participatie**. Inkomenszekerheid is in dergelijke situaties veelal een voorwaarde voor het zetten van de eerste stap. Als er zorg nodig is, gaat dat vóór inzet op participatie en werk.
- Inzetten op doelgroepenbeleid: **streng voor wie niet wil, een helpende hand voor wie niet kan**. Generieke dienstverlening werkt niet, de Rotterdammer is uniek.
- **Fraude in de zorg wordt niet getolereerd**: geld dat voor zorg bestemd is, moet aan zorg besteed worden. Wij willen een meldpunt waar fraude gemeld kan worden en een plan van aanpak voor de opsporing en aanpak hiervan.

- De **bestaande Rotterdampolis** wordt beschikbaar **voor alle Rotterdammers**.
- Inzetten op gebruik van big data, met respect voor de individuele privacy. Hierbij aansluiten op de ambitie voor de EU **capital of innovation** award.

3.2 *Wijkgerichte zorg*

Ons uitgangspunt is dat zorg begint bij het omzien naar elkaar. De gemeente kan nooit de liefdevolle zorg geven die verwanten en vrienden elkaar kunnen geven. Wij verwachten van ouderen dat zij omzien naar kinderen en kleinkinderen en omgekeerd. Wij verwachten van burens goed nabuurschap in woord en daad. Niet alle ondersteuning kan echter door familie, vrienden en burens worden gegeven. Geregeld is aanvullende professionele zorg nodig in het bijzonder bij mensen zonder “vangnet”. Dan komt de gemeente in beeld om goede, betaalbare en toegankelijke zorg te organiseren. Zorg dient zoveel mogelijk kleinschalig, cliëntgericht en met menselijke maat te worden georganiseerd.

Wij willen dat Rotterdam een vitale gemeente is. Een vitale gemeentelijke ondersteuning steunt wat ons betreft op drie pijlers: preventie, optimalisering van de decentralisatie en geïntegreerde wijkzorg. De wijk dient de spil te zijn bij het organiseren van de faciliteiten voor zorg en welzijn. Elke wijk heeft een eigen karakter, met een eigen zorgbehoefte. De samenstelling van het integrale wijkteam is en blijft dan ook afgestemd op de wijk. Nu de wijkteams enkele jaren actief zijn, verbetert de samenwerking in het wijknetwerk met andere professionals zoals de huisarts, de apotheek, de thuiszorg en de jeugdzorg en niet-professionals in het sociale domein. Hierdoor krijgen de wijkbewoners betere zorg die bij hen past. Daarbij wordt ingezet op het benutten van de eigen kracht van inwoners en het activeren van sociale netwerken.

De komende jaren wordt de doorontwikkeling van de wijkteams vormgegeven door betere aansluiting op andere domeinen (werk en inkomen, veiligheid, enzovoorts). Nog nadere aandacht behoeft de samenwerking met het informele netwerk uit de wijk. Door een betere verbinding van de formele zorg aan het informele netwerk (verenigingen, kerken, moskeeën, etcetera) kan winst geboekt worden in de wijkgerichte begeleiding.

- Voorkomen is beter dan genezen. **Versterken van preventieprogramma’s** voor gezonde en actieve leefwijzen, zoals matig alcoholgebruik, stoppen met roken en meer bewegen blijft belangrijk. De reeds afgesloten convenanten tussen gemeente en zorgverzekeraars zijn hiervoor een goede basis en worden verder uitgebouwd.
- De gemeente zoekt samenwerking met zorgkantoren en zorgverzekeraars om zo de **grensproblemen tussen de Wmo, WLZ en zorgverzekering te voorkomen**, waar inwoners onnodig de dupe van worden.
- De gemeente faciliteert een **jaarlijkse wijkconferentie** voor de formele zorg en het informele wijknetwerk. Door elkaar te leren kennen, kunnen vraagstukken uit de wijk gezamenlijk van antwoord worden voorzien.
- **Aansluiting van verschillende domeinen op de wijkteams** wordt gerealiseerd (waaronder werk en inkomen, schulddienstverlening).
- De **deskundigheid over LHBTI** binnen wijkteams wordt vergroot.
- De gemeente gaat zich de komende jaren samen met zorginstellingen en onderwijs sterk inzetten om **het tekort aan verpleegkundigen en zorgmedewerkers weg te werken en met name het imago van ouderenzorg te verbeteren**.

3.3 *Veilig opgroeien*

Onderzoek wijst uit dat 1 op de 30 kinderen slachtoffer is van mishandeling. Huiselijk geweld en kindermishandeling vormen het grootste veiligheidsprobleem in onze stad. In de afgelopen periode is fors ingezet op de uitbreiding van de signalering door scholen, ziekenhuizen en huisartsen. Hun meldingsbereidheid is vergroot en dat is merkbaar aan het aantal meldingen bij Veilig Thuis. Tegelijkertijd is blijvende aandacht voor dit onderwerp noodzakelijk. Ieder kind dat te maken krijgt met geweld is er één te veel.

Inzet op preventie is belangrijk. Maar ook wanneer het geweld al heeft plaatsgevonden, is het belangrijk om snel de juiste zorg voorhanden te hebben. Wachtlijsten bij Veilig Thuis moeten dan ook snel tot het verleden gaan behoren.

- Scholing aan professionals in de zorg en het onderwijs over **kindermishandeling en huiselijk geweld** krijgt blijvende aandacht.
- Professionals worden verplicht een **vermoeden van kindermishandeling te melden** bij Veilig Thuis.
- Bij **huiselijk geweld** krijgt de dader een huisverbod, het slachtoffer moet in de eigen woning kunnen blijven wonen.
- Tijdens en na een zwangerschap bij **kwetsbare ouders** wordt nadrukkelijk ingezet op **voorlichting** en het aanleren van pedagogische vaardigheden. Waar nodig met drang.
- De huidige inzet op het **voorkomen van zwangerschap (duurzame anticonceptie) bij kwetsbare ouders** wordt doorgezet en uitgebreid. Het aantal instellingen dat ouders hiervoor kan doorverwijzen wordt vergroot.
- Er komt een masterplan voor het **tekort aan gekwalificeerde medewerkers in de gedwongen hulpverlening** (Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen) in samenwerking met het onderwijs en de betrokken instellingen.
- De **capaciteit van pleegzorg** wordt uitgebreid. Elk kind dat niet thuis kan wonen moet de mogelijkheid hebben in een ander gezin op te groeien.
- **Pleegzorg voor kinderen die niet thuis kunnen opgroeien** wordt standaard verlengd tot 23 jaar.
- Zorg voor kinderen die te maken krijgen met een **vechtscheiding** van hun ouders wordt geïntensiveerd.

3.4 *Maak van Rotterdam een nog meer seniorvriendelijke gemeente*

Ouderen hebben een belangrijke plek in onze samenleving. Deze groep is tot op hoge leeftijd actief en vervult veel maatschappelijk onontbeerlijke rollen in de familie, buurt en stad. Ook al nemen ouderen niet meer deel aan het arbeidsproces, hun waarde voor de samenleving blijft groot. **Het is belangrijk dat de gemeente ouderen ondersteunt in het vervullen van hun waardevolle rol.** Ook wanneer ouderen hulpbehoevend zijn geworden, is goede ondersteuning en een waardige manier van ouder worden essentieel.

Mensen worden gemiddeld steeds ouder, maar hebben ook langer te kampen met chronische aandoeningen. Het aantal hoogbejaarde ouderen neemt toe. Deze ouderen hebben vaak zorg nodig. Tegelijkertijd zien we ook steeds meer ouderen die tot op hoge leeftijd zelfstandig in hun eigen vertrouwde omgeving blijven wonen. Het is de plek van waaruit zij deelnemen aan de samenleving en hun contacten onderhouden. Wij vinden een goede thuiszorg en huishoudelijke

verzorging dan ook van groot belang. Deze zorg is immers veel meer dan alleen huishoudelijke hulp, maar heeft ook een belangrijke sociale en signalerende functie.

De overheid verwacht dat de burger op cruciale delen van het leven zelfredzaam is, maar niet iedereen is hiertoe onder alle omstandigheden in staat. Niet iedereen is digitaal vaardig, niet iedereen vindt het gemakkelijk om zijn administratie bij te houden en niet iedereen beheerst de Nederlandse taal. Om samen slimmer “eerste hulp” bij zelfredzaamheid te regelen wil het CDA dat er meer mogelijkheden tot persoonlijk contact komen.

De afgelopen vier jaar heeft met het CDA met succes aandacht gevraagd voor het grote probleem van eenzaamheid onder ouderen. Dit heeft geresulteerd in een succesvol gemeentelijk actieprogramma. Landelijk is Rotterdam geprezen voor de inzet en aandacht voor eenzaamheid onder ouderen. Door het bezoeken van ouderen kunnen eenzaamheid en mogelijke zorgvragen tijdig worden gesignaleerd. Tegen de landelijke trend in, is eenzaamheid in Rotterdam de afgelopen jaren afgenomen. Het CDA wil deze lijn voortzetten de komende vier jaar.

- De **75+-bezoeken** in het kader van bestrijding van eenzaamheid zijn een groot succes. Het CDA wil deze bezoeken daarom voortzetten en uitbreiden. Bij deze huisbezoeken wordt specifiek aandacht besteed aan vroeg-signalering van eenzaamheid, dementie en mogelijke depressie. Daarnaast krijgen onderwerpen als gezonde levensstijl en eventuele zorgvragen een plek. Het actieprogramma ‘Voor Mekaar’ wordt omgezet in regulier ouderenbeleid. Ook is een goede evaluatie van het eenzaamheidsbeleid essentieel.
- Jongeren met levensvragen kunnen terecht bij ‘**Oude Wijzen**’ (vrijwillige ouderen) die jongeren advies geven hoe om te gaan met deze lastige vraagstukken.
- De huidige inzet op bestrijding van **eenzaamheid onder ‘roze ouderen’** wordt voortgezet en uitgebreid.
- **Mantelzorg en professionele zorg dienen elkaar te versterken.** Wij vinden vrijwilligerswerk en mantelzorg erg belangrijk. Deze belangeloze inzet is van onschatbare waarde voor onze samenleving. Wij willen daarom de positie en ondersteuning van mantelzorgers verder versterken.
- **Centraal loketpunt voor “eerste hulp”** in de wijk (naar het voorbeeld van Checkpoint Alexander).
- In overleg met de banken dient het voor senioren zo eenvoudig mogelijk te blijven om **aan geld te komen**. Daarnaast dienen er cursussen voor online bankieren beschikbaar te komen in de Huizen van de Wijk.
- **Onafhankelijke cliëntondersteuning** blijft beschikbaar
- De gemeente maakt een **plan voor controle, bijsturing en monitoring** van de kwaliteit van huishoudelijke hulp. Gebruikers van deze zorg worden betrokken bij de evaluatie en verbetering van de zorg.
- De gemeente faciliteert een **(coöperatief) wijkbudget voor Wmo-gerelateerde diensten**.
- Het aantal ouderen dat gebruik maakt van domotica/eHealth is nog relatief klein. **De informatievoorziening over oplossingen om Langer Thuis te blijven wonen krijgen meer aandacht.**
- De **Vraagwijzer** houdt spreekuren in de wijk, waardoor ouderen dichterbij huis terecht kunnen met hun vragen.
- De toegankelijkheid van de **openbare ruimte** (trottoirs, fietspaden, op- en afritten, looproutes) is voor ouderen en mensen met een beperking van groot belang. Bij de **wijkschouwen** moeten

zij hiervoor voorstellen kunnen indienen.

- De Wijkbus is cruciaal voor de mobiliteit van ouderen. **Op de Wijkbus mag daarom niet gekort worden.**
- Om de participatie te bevorderen, maar ook uit het oogpunt van duurzaamheid, moet het **gratis vervoer voor senioren blijven.**
- De gemeente moet zich inzetten om **verkeersdeelname door ouderen** te verbeteren. Door afname van gezichtsvermogen en gehoor worden ouderen onzeker. Inzet op infrastructurele maatregelen, beschermingsmiddelen, voorlichting, educatie en keuring kan bijdragen aan een goede verkeersdeelname.
- Ouderen zijn van grote waarde in onze samenleving en niet slechts hulpbehoevende zorgconsumenten die tot niets meer in staat zijn. **In de Rotterdamse aanpak tegen eenzaamheid is er een grote rol weggelegd voor ouderen om de eigen eenzaamheid en die van andere ouderen tegen te gaan.**

Naarmate men ouder wordt, worden mensen in toenemende mate geconfronteerd met levensvragen. Ouderen denken meer na over hun laatste levensfase en hoe zij die willen inrichten. Het CDA vindt het belangrijk dat er aandacht is voor persoonlijke levensverhalen en de opgedane levenswijsheid.

- **Aandacht voor levensvragen en zingeving** dient geborgd te worden bij het inkopen van zorg en ondersteuning. Het Centrum voor Levensvragen met haar MOTTO-projecten in de wijken en andere zingevingprojecten moeten worden ondersteund en gefaciliteerd.

3.5 *Vrijwilligers en mantelzorg*

In Rotterdam zijn 175.000 vrijwilligers actief en dat aantal blijft toenemen. Zij leveren een enorme bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken in onze stad. Zonder vrijwilligerswerk zou de stad stil staan. Het is geweldig om te zien dat steeds meer Rotterdammers bereid zijn om vrijwilligerswerk te doen. Het online platform Rotterdammersvoorelkaar.nl dat in 2016 is gelanceerd, biedt een goede mogelijkheid om potentiële vrijwilligers te koppelen aan vragen uit de stad. Vrijwilliger zijn is een taak die veel competenties vergt. Zeker nu de vragen die op vrijwilligers afkomen steeds complexer worden. Dat vraagt niet alleen om zorgvuldige scholing en toerusting, maar maakt ook begeleiding van vrijwilligers noodzakelijk. De afgelopen jaren is er ook veel bereikt in de ondersteuning van mantelzorgers. Tegelijkertijd zien we dat de beschikbare maatregelen nog lang niet bij iedereen bekend zijn.

- **Vrijwilligers doen belangrijk werk** en komen dicht bij kwetsbare mensen. Daarom moeten zij goed geschoold en begeleid worden.
- **Vrijwilligersorganisaties** zijn een volwaardige gesprekspartner van de gemeente voor vraagstukken in het sociale domein.
- De gemeente ondersteunt en faciliteert vrijwilligersorganisaties bij het verbeteren van **training en begeleiding van vrijwilligers.**
- ‘Rotterdammers voor elkaar’ is een prachtig online platform voor Rotterdammers die anderen willen helpen of hulp kunnen gebruiken. Elke Rotterdammer zou dit platform moeten kunnen vinden. Daarom wordt er ingezet op **een jaarlijks terugkerende campagne.**
- Rotterdammers die bergen vrijwilligerswerk verzetten zijn reuze belangrijk: zij zijn **Rotterdamse Reuzen.** Meerdere malen per jaar worden Rotterdammers die zich inzetten voor anderen in het zonnetje gezet.

- Na de introductie van het online platform en de vrijwilligersprijs door het CDA is de volgende stap het opzetten van een **spaarsysteem voor vrijwilligers**. Zo wordt het voor organisaties makkelijker om hun vrijwilligers op een leuke en Rotterdamse manier te bedanken. Rotterdamse ondernemers wordt gevraagd hieraan bij te dragen.
- Rotterdam telt rond de 270 kerken en andere (christelijke) geloofsgemeenschappen, met bij elkaar 200.000 leden. Veel kerkgangers doen vrijwilligerswerk: van psychosociale hulp tot buurtwerk, van medewerking aan een voedselbank tot hulp bij rouwverwerking. De gemeente **gaat pro-actief met deze vertegenwoordigende organisaties om tafel** zodat beschikbare tijd niet in het organiseren van vrijwilligerswerk, maar in het vrijwilligerswerk zelf gaat zitten!
- Verbreden van communicatie over de mogelijkheden om **mantelzorgers te ondersteunen**.
- **Respijtzorg** door opvang in een logeershuis of dagbesteding ter ontlasting van mantelzorgers blijft beschikbaar.
- Bij **keukentafelgesprekken met zorgvragers** is altijd aandacht voor mantelzorgers en wordt informatie verstrekt over de beschikbaarheid van ondersteuning voor mantelzorgers.
- Gemeente neemt maatregelen om mantelzorgers optimaal te ondersteunen en bureaucratie te verminderen.

3.6 Armoede en schulden

Teveel Rotterdammers hebben te kampen met armoede en problematische schulden. Armoede speelt niet alleen bij mensen met een uitkering of bij gepensioneerden, maar ook bij werkenden met een laag inkomen. Aan het werk gaan/blijven moet blijven lonen. Wanneer iemand schulden heeft, dan heeft dit direct gevolgen voor andere levensgebieden. Als de rekeningen zich opstapelen gaan mensen bij de dag leven en verdwijnt het langetermijnperspectief. De ervaring leert dat veel Rotterdammers die bij de gemeente aankloppen voor zorg ook schulden hebben. Weer gezond worden of werk vinden is logischerwijs van minder groot belang dan een warme maaltijd voor de kinderen. Een integrale aanpak vanaf het eerste moment is dan ook essentieel.

Door de schulden wordt een groot deel van het besteedbaar inkomen gebruikt voor aflossingen en rente. Rotterdammers komen zo in de knel. Het armoedebeleid in Rotterdam moet enerzijds ruimhartig zijn zodat mensen waardig kunnen leven. Anderzijds moet er sprake zijn van activerend armoedebeleid, zodat de bijstand een vangnet blijft. Het verdienen van een eigen boterham blijft altijd het uitgangspunt. Naast een inkomen zorgt werk immers voor eigenwaarde en voor contact met collega's in een sociale omgeving.

De afgelopen jaren zijn er positieve stappen gezet in het voorkomen van schulden. Juist op het gebied van het voorkomen van armoede en schulden kan nog veel winst worden geboekt. Zonder twijfel moet dit een speerpunt zijn in een volgend college.

- Inzetten op **preventie** is van groot belang. Er moet al op jonge leeftijd worden begonnen met financiële educatie. Hiertoe dienen afspraken met het onderwijs gemaakt te worden.
- De gemeente doet een grote investering om **schulden** in een vroeg stadium **op te sporen**. Naast de uitbreiding van de samenwerking met woningcorporaties, energiebedrijven en banken wordt nazorg geïntensiveerd en een aanpak opgezet om het weer terugvallen in schulden te voorkomen.
- De **deskundigheid in de wijkteams** over schulden wordt vergroot. Er wordt bovendien actief gecommuniceerd dat Rotterdammers met beginnende schulden zo snel mogelijk voor

informatie en hulp terecht kunnen bij de Vraagwijzer in het gebied.

- Er komt ruimte voor **individuele begeleiding bij schuldenproblematiek** naast de huidige groepsaanpak. Ook ziet het CDA hier een belangrijke rol weggelegd voor goed opgeleide (gepensioneerde) vrijwilligers, bijvoorbeeld van Samen010.
- **Basisbudgetbeheer** wordt grootschalig ingevoerd. De gemeente betaalt voor Rotterdammers met schulden de huur, energielasten en zorgverzekering en trekt dat af van de uitkering. Hierdoor lopen schulden niet op en worden uithuisplaatsingen voorkomen.
- Het **armoedebudget** voor wijkteams dat door het CDA is geïntroduceerd, wordt voortgezet. De hoogte van het budget wordt aangepast aan het reële gebruik van de wijkteams in de gebieden.
- **Leenbijstand** wordt gestopt. Aanvragen in het kader van de bijzondere bijstand worden een gift en hoeven niet te worden terugbetaald aan de hand van een lening. Dit maakt de armoede enkel nog maar groter.
- Er is momenteel sprake van een splitsing in de hoogte van het **kindtegoed** tussen jonge en oudere kinderen. Kinderen onder de 12 krijgen een lager jeugdtegoed dan oudere kinderen. Deze splitsing wordt ongedaan gemaakt en het kindtegoed wordt €400 (het bedrag dat nu uitgekeerd wordt aan kinderen van 12 tot 17 jaar).
- De **verhoging van het AOW-tegoed** (zomerakkoord 2017) naar €375 blijft ook na 2018 van kracht. Kinderen en ouderen hebben geen invloed op hun inkomen. Er is dus geen sprake van een prikkel naar werk. Het is bovendien verstandig zekerheid te bieden en het bedrag niet te frequent aan te passen.
- De **kwijtschelding van de afvalstoffenheffing** wordt verruimd. De huidige regeling voor een inkomenstoeslag wordt geschrapt en het beschikbare geld wordt toegevoegd aan de kwijtscheldingsregeling, die ook gebruikt kan worden door werkende armen.

GRAFISCH
LYCEUM
ROTTERDAM

EUROKIDPLEIN
P + pedestrian symbol
↻

06 84 54 45 55

4. Toekomstbestendige economie

4.1 De duurzaamste havenstad ter wereld

In de stad Rotterdam wordt al eeuwen hard gewerkt. Er heerst een heerlijke doorzettersmentaliteit. We zijn trots op de grootste haven van Europa. En ook het MKB, de ZZP'er, de zorgverlener en de leerkracht dragen een belangrijke steen bij. Om dat zo te houden, moet fors worden geïnvesteerd in de verduurzaming van de stad. De Rotterdamse haven is goed voor zo'n 175.000 arbeidsplaatsen (direct en indirect). De toegevoegde waarde aan de economie is ruim € 20 miljard, 3% van het BBP. Rotterdam heeft 630.000 inwoners die op een gezonde manier willen wonen, werken en recreëren.

Van de Rotterdamse gebouwen wordt 80% verwarmd door aardgas. De komende decennia wordt het gebruik van aardgas afgebouwd naar nul. Dat betekent dat de woningen en kantoren in Rotterdam duurzaam verwarmd moeten gaan worden. Het Haven Industrieel Complex is nog steeds erg afhankelijk van het gebruik en doorvoer van fossiele brandstoffen. Deze afhankelijkheid maakt de Rotterdamse economie en haven erg kwetsbaar. Dat moet anders. De inzet moet gericht zijn op nieuwe economische activiteiten die passen bij een duurzame economie. Als de Rotterdamse Haven deze omslag niet maakt, speelt ze in de toekomst geen rol van betekenis meer. 80% van onze stad ligt onder zeeniveau. Het is belangrijk dat Rotterdam blijft inzetten op aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering.

- **Uiterlijk in 2050 wordt geen enkele woning meer met aardgas verwarmd.** De gemeente maakt met alle stakeholders (woningcorporaties, warmteleveranciers, netbeheerders, bewoners) een concrete routekaart op weg naar deze doelstelling. De eerste projecten moeten in de volgende collegeperiode gerealiseerd worden. Nieuwe woningen worden niet meer aangesloten op aardgas.
- Schone lucht blijft een belangrijk speerpunt. De milieuzones als instrument zijn niet zaligmakend, maar het doel – namelijk een gezondere lucht voor alle Rotterdammers – is wel van groot belang. Daaraan houden we vast tot er landelijke wetgeving over milieuzones is, waar Rotterdam bij aan kan sluiten. **Elektrisch rijden blijft gestimuleerd worden.**
- Rotterdam is steeds meer in trek bij toeristen. Dit zorgt er echter ook voor dat er steeds vaker grote cruiseschepen aanmeren bij de Cruise terminal. Veel van deze cruiseschepen verstoken zware stookolie. Het verbruik van deze schepen komen overeen met het verbruik van 688 zware vrachtwagens met draaiende motoren. Een groot cruiseschip stoot net zoveel CO₂ uit als 84.000 auto's, net zoveel stikstofdioxide als ruim 400.000 auto's, zoveel fijnstof als ruim 1 miljoen auto's en zoveel zwaveldioxide als 376 miljoen auto's. Om direct milieuwinst en daarmee een schonere lucht te behalen, pleiten wij voor een **uitfasering van milieubelastende cruiseschepen in het centrum van Rotterdam**. Deze uitfasering zal plaatsvinden door het aanbieden van alternatieven. De uitfasering zal plaatsvinden tot 2025, daarna wordt de toegang van milieubelastende cruiseschepen geblokkeerd.

Gelukkig zien we al veel goede ontwikkelingen op dit gebied in Rotterdam. De gemeente heeft recent de Green Deal Aardgasvrije Wijken ondertekend. Ook heeft de gemeente recent een samenwerkingsovereenkomst getekend met een aantal partijen in de regio om alle woningen in

Rotterdam in 2050 duurzaam te verwarmen. De gemeente zet ook fors in op schone mobiliteit. Dat komt niet alleen ten goede aan het klimaat, maar vooral ook aan de luchtkwaliteit in de stad. Schone lucht voor alle Rotterdammers, dat is het doel. Het Havenbedrijf Rotterdam zet nu al stevig in op de overgang naar nieuwe bedrijvigheid. Het is belangrijk dat zij deze koers doorzet en daar alle steun voor krijgt vanuit haar aandeelhouders en stakeholders. Rotterdam loopt voorop als het gaat om klimaatadaptatie. Wereldwijd wordt er naar Rotterdam gekeken en daar mogen we trots op zijn.

- Meer groen in de stad! Steden hebben steeds meer last van hittestress, met alle nare gevolgen voor de volksgezondheid van dien. **Als onderdeel van het klimaatadaptatieprogramma stelt de gemeente ook een plan op om hittestress te verminderen.** Een belangrijk onderdeel daarvan is: meer groen in de stad. Groen maakt een stad leefbaarder, gezonder en geeft mogelijkheden voor recreatie.
- **Energiearmoede** (niet alle huishoudens kunnen hun energierekening meer betalen) **moet bestreden worden.** De gemeente moet daarom, samen met andere grote gemeenten, bij het Rijk stevig lobbyen voor een eerlijke verdeling van lusten en lasten van de energietransitie.
- **Alle Rotterdamse schoolgebouwen moeten verduurzaamd worden:** minder energieverbruik, betere luchtkwaliteit, opwekken van duurzame energie. De gemeente moet de scholen daarin ondersteunen.
- Nieuw te bouwen **kantoren in het centrum moeten energieneutraal zijn.** Bouwaanvragen moeten hier vanaf 2020 aan voldoen.
- Bij aanleg en renovatie van straten en pleinen moet ruimte worden gecreëerd voor waterberging. Ook de **kwaliteit en het onderhoud van het rioleringsysteem verdient blijvende aandacht,** met het oog op de afvoer van hemelwater bij extreem weer. Daarnaast moeten de inwoners bewust worden gemaakt dat zij hun tuin niet vol leggen met tegels, maar dat tenminste één derde ook echt tuin is, waardoor regenwater gemakkelijk kan worden afgevoerd' toe te voegen aan de voorgestelde wijziging.

4.2 Havenbedrijf

Het is belangrijk om als gemeentelijke aandeelhouder het Havenbedrijf te blijven stimuleren om stevig in te zetten op de verduurzaming van de haven. Deze koers is inmiddels door het Havenbedrijf ingezet en moet door de gemeente blijvend ondersteund worden. Het is daarbij wel belangrijk om als aandeelhouder niet op de stoel van de directie van het Havenbedrijf te gaan zitten. Dus niet de maatregelen voorschrijven, maar vragen om een heldere koers en een duidelijk plan voor de verduurzaming van de haven en daarover in dialoog gaan met het Havenbedrijf.

- Als aandeelhouder aan het Havenbedrijf vragen om een **routekaart naar een klimaat-neutrale haven in 2050.**
- De gemeente maakt samen met het ministerie van Economische Zaken afspraken over de manier waarop zij als **aandeelhouders** het Havenbedrijf optimaal kunnen steunen in de omslag naar een duurzame haven. De vennootschapsbelasting dient hierbij als belangrijke financieringsbron ingezet te worden.
- De **concurrentiepositie van de haven** staat onder druk. We zetten in op een goed vestigingsklimaat van de Rotterdamse haven door verlaging van de havenleges.
- De komende collegeperiode in **samenwerking met het Havenbedrijf** een concreet actieprogramma starten om aan deze routekaart invulling te geven.

- Met het Havenbedrijf wordt een **intensieve dialoog** aangegaan over de rol die zij kan spelen in de verduurzaming van de energievoorziening in de gemeente (denk aan restwarmte).

4.3 *Bedrijven en ondernemers*

Het midden- en kleinbedrijf is een onmisbare schakel in de Rotterdamse economie. Negen van de tien Rotterdamse bedrijven valt in deze categorie. Het midden- en kleinbedrijf zorgt niet alleen voor banen, maar ook voor de leefbaarheid van wijken door de basisvoorzieningen aan te bieden. De bakker, de schoenmaker en het restaurant: deze kleine ondernemers zijn onmisbaar. Juist dit traditionele midden- en kleinbedrijf heeft het op dit moment zwaar te verduren. Het CDA maakt zich sterk voor familiebedrijven die van generatie op generatie worden doorgegeven en voor het midden- en kleinbedrijf. Zij zijn de ruggengraat van onze economie.

Net als voor het grootbedrijf moet ook voor het midden- en kleinbedrijf gelet worden op (onnodige) regeldruk en een goed vestigingsklimaat. Tegelijkertijd mag van Rotterdamse ondernemingen worden gevraagd dat zij hun zaken goed op orde te hebben en bijdragen aan de maatschappelijke doelstellingen van de stad, bijvoorbeeld door het creëren van garantiebannen en leer-/werktrajecten in samenwerking met het (middelbaar beroeps-) onderwijs.

De tijd is voorbij dat de overheid met een grote zak geld de enige is die investeert in maatschappelijke doelen. We zien gelukkig in toenemende mate de behoefte en bereidheid bij het groot-, midden- en kleinbedrijf om te investeren in maatschappelijke impact. Daarnaast ontstaan er in toenemende mate sociale ondernemingen op de schaal van het midden- en kleinbedrijf. De gemeente moet actief aansluiten op deze ontwikkelingen door social impact bonds aan te gaan en daarmee maatschappelijke doelen te bereiken door de inzet van middelen uit het bedrijfsleven. Feyenoord City kan hiervoor een prachtig platform bieden: het verbinden van de wijken op Zuid aan de ontwikkelingen rondom Feyenoord City, zodat er echt duurzaam sprake is van het opbloeien van de wijken rondom het nieuwe stadion.

- De gemeente dient maatschappelijke uitdagingen om te zetten in **social impact bonds**, in samenwerking met het Rotterdamse bedrijfsleven en investeerders.
- We blijven ons inzetten voor **kredietverlening aan het Rotterdamse MKB** onder andere door de kredietunies die wij hebben geïnitieerd.
- Het CDA wil **Rotterdamse startups ondersteunen**. Een samenwerking van gemeente, bedrijven en het Rotterdam Centre for Entrepreneurship van de Erasmus Universiteit biedt kansen om een duidelijke visie te ontwikkelen en fondsen te werven. Ook maatschappelijke uitdagingen van de gemeente of zorginstellingen dienen daar bij aan te sluiten.
- Om de cohesie tussen wijken, maar ook de economische groei van aandachtswijken te stimuleren dient er een **wijken-voor-wijken crowdfunding** initiatief opgezet te worden. Welgestelde Rotterdammers kunnen daarmee eenvoudig investeren in ondernemers uit minder welgestelde wijken.
- **Voor 2020 is de hele stad voorzien van een 5G-netwerk**. Dit heeft grote voordelen voor scholen, bedrijven en burgers.
- De gemeente Rotterdam dient een **toerismevisie** op te stellen over de ontwikkeling van deze snelgroeiende sector. Dit is nodig om de veiligheid en leefbaarheid van de stad ook in de toekomst te blijven waarborgen.

- In samenwerking met het lokale MKB of innovatieve startende bedrijfjes moet de gemeente streven naar stadsproducten en deze promoten in binnen- en buitenland. **Made in Rotterdam!**
- De gemeente dient in samenwerking met rolmodellen en onderwijsinstellingen **startup gemeenschappen op te zetten in wijken als Crooswijk, Zuid en Delfshaven**. Zo kunnen jongeren zonder perspectief zo snel mogelijk worden gestimuleerd om een eigen idee om te zetten in een bedrijfje en nieuwe vaardigheden op te doen. Hiermee wordt aansluiting op de arbeidsmarkt gemakkelijker.
- Rotterdam wordt steeds populairder als woonstad, ook onder hoogopgeleiden die na hun afstuderen in de stad willen blijven wonen. Ook internationaal zet Rotterdam zich steeds meer op de kaart. Grote internationale bedrijven kiezen nog niet voor Rotterdam. Daarmee blijft de stad qua werkgelegenheid flink achterlopen voor een grote groep inwoners. Zo verkiezen bedrijven in de financiële, juridische en vastgoedsector andere plaatsen boven Rotterdam. Daarom wil het CDA dat **het stadsbestuur zich veel meer gaat inspannen om grote bedrijven te verleiden om zich in Rotterdam te gaan vestigen**.

4.4 Arbeidsmarkt

Technologie bepaalt en verandert ons leven en dat geldt zeker voor internet. Privé zijn we continu online en op ons werk worden we omringd door technologie. Steeds meer apparaten worden de komende jaren aangesloten op internet. 3D-printen verandert het mondiale productiesysteem. Technologische veranderingen gaan steeds sneller en hun maatschappelijke invloed is steeds groter. De beroepsbevolking sluit qua opleidingsniveau, vaardigheden en aantallen niet aan bij de sterke sectoren. Er is dus sprake van een mismatch op de Rotterdamse arbeidsmarkt.

Rotterdam staat de komende jaren voor de uitdaging om de werkloosheid terug te dringen, de mismatch tussen de vraag en het aanbod van werk te verkleinen en jongeren aan het werk te krijgen. Mensen komen tot ontplooiing als zij hun talenten inzetten en maatschappelijk betrokken zijn. Hoewel niet alle arbeid even prettig is, geeft werk hen de mogelijkheid hun creativiteit en inspiratie om te zetten in een maatschappelijke bijdrage. Werken geeft mensen de mogelijkheid om de verantwoordelijkheid voor de wereld om hen heen op hun manier vorm te geven.

De uitstroom uit de bijstand van de afgelopen collegeperiode is positief, maar het totale bestand uitkeringsgerechtigden is niet gedaald en eerder gestegen. Een overheid die zich richt op werkgelegenheid en een menswaardig bestaan voor iedereen zou zich meer moeten richten op de Rotterdammers die een grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt hebben of kwetsbaar zijn om werkloos te worden doordat banen voor laaggeschoolde arbeid verdwijnen.

- Het CDA sluit graag aan op de succesvolle regionale aanpak van het Rotterdamse **MKB Werkoffensief** (samenwerking tussen gemeente, MKB Rotterdam, UWV en het onderwijs), maar vindt ook dat er een volgende stap gezet kan worden. Wij willen een doorontwikkeling naar doelgroepen die normaliter een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, zoals 50+'ers, stathouders en arbeidsgehandicapten.
- We willen, in samenwerking met werkgevers, uitbreiding realiseren van de **baangarantie** voor jongeren die kiezen voor een opleiding met baanperspectief.
- Bedrijven worden gestimuleerd om hun Nederlandstalige medewerkers taallessen te laten geven aan niet-Nederlandstalige medewerkers. Er dient hierbij voor alle partijen een prikkel te zijn,

bijvoorbeeld in de vorm van **sociaal dividend, medewerkersvoordelen en vergunningsversnelling**.

- Overleg met ROC's en hogescholen over het scholingsaanbod en het aantal studenten per opleiding is essentieel.
- Er moet extra aandacht komen voor **relevante beroepsopleidingen**, vooral voor laaggeschoolden. Het liefst zoveel mogelijk in de vorm van leer-werktrajecten, zodat de overgang tussen opleiding en werk kleiner wordt. Hierbij moet de nadruk liggen op de vier topsectoren van Rotterdam; Maritiem, Clean Tech, Medisch & Zorg en Food. Vakscholen moeten verder uitgebouwd en versterkt worden.
- Om leeftijdsdiscriminatie te voorkomen wil het CDA dat de gemeente inzet op een programma: **“Hoe kom ik als oudere nog aan de bak?”**
- De gemeente moet in samenwerking met bedrijven de komende jaren een intensief **bij-scholingsprogramma opzetten voor (oudere) werknemers**.
- Rotterdamse ondernemers zijn vaak best bereid maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen. De gemeente moet die bereidwilligheid bedienen en ondernemers in staat stellen laagopgeleiden aan een baan te helpen. Het **verminderen van regeldruk** staat hierbij voorop.
- Er moet de komende jaren meer dan ooit aandacht zijn voor **om-, bij- en herscholing** om opleidingen beter aan te laten sluiten op (toekomstig) werk.
- De energietransitie zal vooral in de haven werkgelegenheid doen afnemen. Tegelijk komen er ook **kansen voor nieuwe werkgelegenheid**. Denk daarbij aan investeringen op het gebied van afbouw van aardgas in woningen of het aanleggen van windparken. Samen met onderwijsinstellingen en het Havenbedrijf zetten we in op omscholing van werknemers.
- **Feyenoord City** kan een enorme economische motor zijn voor de werkgelegenheid in Rotterdam(-Zuid). In het sociale plan van Feyenoord City moeten garanties worden ingebouwd dat zowel de incidentele als structurele werkgelegenheid die dit oplevert zoveel mogelijk terechtkomt bij inwoners van Rotterdam-Zuid.
- Met de nieuwe Woonvisie en het innovatieve karakter van Rotterdam, zal er de komende jaren in toenemende mate werkgelegenheid ontstaan in de bouwsector. Bouwbedrijven/aannemers **dienen te faciliteren dat Rotterdammers aan de slag kunnen in de bouw** via projecten in de vorm van stages, leerwerktrajecten of reguliere banen.

4.5 Wijkeconomie: steuntje in de rug voor lokale ondernemers in de wijk

Lokale ondernemers hebben het niet gemakkelijk door de ontwikkelingen van webwinkels en de concurrentie van grote concerns in het centrum van de stad die veel publiek aantrekken. Daardoor zie je een kaalslag in de wijkwinkelcentra. Desalniettemin is het voor de leefbaarheid van wijken waar vele Rotterdammers wonen en leven belangrijk om basisvoorzieningen in de buurt te hebben, zoals een supermarkt, kapper en pinautomaat. Als winkels, cafés en restaurants verdwijnen zorgt dit ervoor dat mensen elkaar minder ontmoeten. Daardoor ontstaat minder cohesie, wat weer kan leiden tot verpaupering en onveiligheid.

- **Innovatieve startups en maatschappelijke ondernemers** moeten een podium krijgen via de gemeente, de universiteit en andere maatschappelijke instellingen. De gemeente kan dit proces aanjagen.
- Het CDA wil ondernemers stimuleren om gezamenlijk de levensvatbaarheid van een gebied te bevorderen, door het instellen van **bedrijfsinvesteringszones**. De gemeente zet kwartiermakers in om deze ontwikkeling aan te jagen en te faciliteren.
- We kiezen voor **versterking van bestaande kansrijke winkelgebieden** en willen

versnippering tegengaan.

- We willen **voortzetting en uitbreiding van de 'Stop & Shop'-regeling** waarbij er in een aantal winkelstraten het eerste half uur goedkoop geparkeerd kan worden.
- De gemeente heeft een voorbeeldfunctie bij het terugdringen van leegstand. Daarom wordt **leegstand van gemeentelijk vastgoed actief bestreden**.
- Het CDA zet in op **voltooiing van het centrumplan IJsselmonde** zodat winkelcentrum Keizerswaard kan opbloeien.
- Bij **gemeentelijke aanbestedingen** heeft het Rotterdamse midden- en kleinbedrijf een streepje voor. Hiertoe maakt de gemeente dit proces zo eenvoudig en overzichtelijk mogelijk.
- Voor kleine ondernemers en inwoners is het goed als er momenten zijn dat de economie plaatsmaakt voor rust, bezinning en het onderhouden van relaties. Daarom willen wij dat alle **winkels in Rotterdam op zondag tot 12.00 uur** gesloten zijn.

4.6 Mobiliteit en bereikbaarheid

Op weg naar je werk, een avondje uit, shoppen of op bezoek bij familie en vrienden: mobiliteit en bereikbaarheid zijn voor ons allemaal van groot belang. Of je nu reist met de auto, de fiets of het openbaar vervoer, je wilt snel en veilig op je bestemming aankomen. Bereikbaarheid is daarnaast een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven.

4.6.1 Met de (elektrische) auto

De auto is nog steeds van cruciaal belang voor de mobiliteit in Rotterdam. Het is belangrijk dat Rotterdammers met een auto ook mobiel blijven. Het CDA is daarom blij met de aansluiting van de A13 op de A16. Ook goede parkeergelegenheid is een voorwaarde voor een mobiele stad. Er moet naar innovatieve parkeeroplossingen worden gezocht zodat mensen hun auto dichtbij huis kwijt kunnen.

Ook de doorstroming en veiligheid van het verkeer blijft een aandachtspunt waar we ons voor blijven inzetten. Met name verkeersveiligheid rondom scholen is van groot belang voor het CDA Rotterdam.

Overlast en luchtvervuiling van auto's willen we tegengaan. Bij het aanpakken van deze problemen moeten we rekening houden met de toekomst. De verbrandingsmotor is op zijn retour en de elektrische motor is in opkomst. Daarom moeten we de komende periode een visie ontwikkelen op zelfrijdende en elektrische auto's en de uitdagingen die deze auto's met zich meebrengen. Hier moet de komende periode prioriteit aan worden gegeven.

- In het centrum zetten we in op de **aanleg van ondergrondse volautomatische bergingen voor het parkeren van auto's** en zo de ruimte in de binnenstad optimaal te benutten.
- Handhaving op **snelheidsovertredingen** wordt versterkt in de directe omgeving van basisscholen.
- We ontwikkelen een visie op het gebruik en faciliteren van **zelfrijdende en elektrische auto's**.
- We blijven erop inzetten dat bezoekers van Feyenoord City aan de rand van de stad nabij de ring parkeren. Daarom pleiten we ondermeer voor een forse **uitbreiding van P+R Beverwaard**.

4.6.2 Met het openbaar vervoer

Naast het mooiste station van Nederland kent Rotterdam het beste metronetwerk van Nederland. Hier mogen we trots op zijn. Dit metronetwerk hebben we ook hard nodig om de stad voor iedereen bereikbaar te houden. Vanwege de groei van het aantal inwoners in het centrum van de stad zijn snelle verbindingen noodzakelijk om iedereen op tijd naar school of naar het werk te laten reizen. Vervoersarmoede op Rotterdam-Zuid moet bestreden worden, door betere bereikbaarheid met openbaar vervoer. De ruimte in Rotterdam wordt steeds schaarser, het openbaar vervoer haalt mensen uit hun auto en zorgt voor minder parkeerproblemen en minder files. Om deze rol te kunnen vervullen in de dichtslibbende Randstad en om mensen in korte tijd op hun bestemming te brengen is het belangrijk dat er geïnvesteerd wordt in extra vervoersmogelijkheden die tussen metro en trein invallen.

- Er moet een **metrolijn komen die IJsselmonde en Feyenoord City** ontsluit. Wij vragen het Rijk om hierin samen met ons te investeren om de stad voor iedereen bereikbaar te houden en economische groei op Rotterdam-Zuid te stimuleren.
- Het CDA Rotterdam is voor het realiseren van **lightrailverbindingen** waardoor de stad beter met omliggende gemeenten is verbonden.
- Belangrijke voorwaarde voor het gebruik van het OV is dat het veilig is. We handhaven dan ook de **extra inzet van surveillanten** in het Rotterdamse OV tijdens de avonduren.
- Het CDA wil dat het gemakkelijker wordt om met het **gehele gezin** gebruik te maken van het OV. Hiertoe moet de invoering van een gezinsspas mogelijk worden gemaakt.

4.6.3 Met de fiets

In Rotterdam is de afgelopen periode een gloednieuwe fietsenstalling opgeleverd onder het Centraal Station. Het CDA is erg blij met deze extra stallingsruimte. Bij drukbezochte plekken is een goede fietsenstalling erg belangrijk. Niet alleen in het centrum maar ook in de wijken moet er genoeg ruimte zijn om fietsen te stallen. Het CDA vindt het principe van 'deelfietsen' erg mooi. Dit kan echter niet betekenen dat gehuurde fietsen na gebruik midden op de stoep worden achtergelaten, wat leidt tot ergernis en overlast voor anderen. Fietsverhuurders moeten dan ook zorgen voor fatsoenlijke stalling van hun eigendommen. Bij voldoende stallingsmogelijkheden kunnen we de overlast van zwerffietsen ook aanpakken. Fietsen die buiten de stalling zijn geparkeerd of die twee weken of langer onbeheerd geparkeerd staan, kunnen wat ons betreft worden verwijderd.

- Wij willen dat er meer en **betere fietsparkeerplekken** komen voor mensen die kinderen op de fiets meenemen, met bredere stallingsmogelijkheden. Bij het inrichten van toekomstige fietsenstallingen wordt hier rekening mee gehouden.
- Er komen **meer fietsstallingsmogelijkheden in de wijk**. Bewoners kunnen met de straat fietsnietjes aanvragen.
- **Fietsverhuurders** die zorgen voor overlast worden uit Rotterdam geweerd.
- **Asociaal gedrag pakken we keihard aan**. We intensiveren de handhaving op deze overtredingen.
- Ouders worden gestimuleerd hun kinderen zoveel mogelijk met de **fiets naar school** te brengen.
- **OV-verbindingen over water** worden uitgebreid naar de kleine kernen.

4.6.4 De luchthaven

De luchthaven heeft een belangrijke economische functie voor Rotterdam en de regio. Een bereikbare stad, ook via de lucht, is belangrijk voor het vestigingsklimaat van bedrijven. Tegelijkertijd zorgt het vliegverkeer ook voor overlast voor omwonenden van het vliegveld. Het CDA blijft van mening dat van uitbreiding van geluidsoverlast geen sprake mag zijn. Daarnaast zijn wij kritisch over een eventuele uitplaatsing van het helikopterverkeer, waar onderzoek naar wordt gedaan. Binnen de stadsgrenzen van Rotterdam zien wij hier geen mogelijkheden voor.

- Er komt **geen uitbreiding van de huidige geluidsnormen**. Geluidsoverlast voor omwonenden mag niet toenemen.
- Voordat van een eventuele uitplaatsing van het **helikopterplatform** sprake kan zijn, moeten er duidelijke afspraken vastgelegd worden. Wij willen dat een deel van de vrijkomende geluidsruimte niet ingevuld wordt voor uitbreiding van de luchthaven. Dit kan de overlast voor omwonenden in Overschie en Hillegersberg-Schiebroek terugdringen.

5. Bestuur & financiën

Zorgvuldig omgaan met belastinggeld is een belangrijk uitgangspunt voor het CDA. Dit betekent dat de gemeente enkel die taken uitvoert die noodzakelijk zijn en dat dit kostenefficiënt gebeurt. Daarnaast houdt het in dat er niet meer geld uitgegeven wordt dan er binnenkomt. Lasten worden niet verhoogd en tegen misbruik van voorzieningen wordt hard opgetreden.

Het CDA is tegen het houden van referenda. Het vergroot en verscherpt de tegenstellingen in de stad en zorgt niet voor meer draagvlak voor een voorstel. Wij zetten liever in op wijkparticipatie om voorstellen samen met bewoners verder te verbeteren.

De gemeente heeft flink geïnvesteerd in haar dienstverlening via internet en per telefoon, maar een fysiek loket op een redelijke reisafstand blijft nodig. De kwaliteit van de telefonische dienstverlening van de gemeente moet verder worden verbeterd. De gemeente monitort de kwaliteit van de dienstverlening en geeft inzicht in de prestaties van de verschillende onderdelen van de gemeentelijke organisatie.

5.1 Kleine kernen

Hoek van Holland, Rozenburg en Pernis onderscheiden zich op een aantal punten van de andere gebieden in Rotterdam. Ze liggen op grote afstand van het centrum en kennen een sterk dorps karakter. Door de kleinschaligheid van deze gebieden ontstaat het risico dat belangrijke voorzieningen verdwijnen. De dorpskernen kennen andere uitdagingen dan de meer stadse gebieden, waarvoor een aanpak op maat noodzakelijk is.

- De kleine kernen moeten elk beschikken over een **eigen budget van een half miljoen euro** om invulling te kunnen geven aan eigen prioriteiten.
- Wij willen een aanpak op maat voor de kleine kernen, met aandacht voor het **minimale voorzieningenniveau** per gebied.
- Een **duidelijk zichtbare voorzitter** van het gebied kan bijdragen aan de herkenbaarheid van het bestuur in de kleine kernen en de betrokkenheid van de inwoners.

5.2 Verstandig investeren voor de toekomst met de Eneco-gelden

Sinds 1 februari 2017 is de splitsing van Eneco als geïntegreerd energiebedrijf een feit. Stedin is als onafhankelijke netbeheerder verzelfstandigd. Zolang de netbeheerder onderdeel uitmaakte van de Eneco Groep behoorden de aandelen in handen te zijn van publieke aandeelhouders. Na splitsing bestaat er voor de Zuid-Hollandse gemeenten de mogelijkheid hun aandeel in Eneco van de hand te doen.

Het zou zeer onverstandig zijn om de aandelen van Eneco te verkopen en vervolgens met de opbrengst allerlei gaten in de begroting op te vullen. **Bij een eventuele verkoop moet het geld daarom geormerkt worden voor investeringen in de energietransitie van de stad.** De gemeente staat immers voor een grote uitdaging.

- De verkoop van Eneco wordt gedegen voorbereid en er **worden duidelijke randvoorwaarden gesteld** op het vlak van duurzaamheid voor de nieuwe aandeelhouders van Eneco.
- Bij verkoop wordt de opbrengst **geormerkt voor de energietransitie** in de stad
- De eerste 10 jaar wordt een deel van de opbrengst gebruikt om het wegvallen van de inkomsten uit dividend te compenseren.
- De gemeente werkt **een meerjarenplan uit voor de inzet van deze opbrengst** en bekijkt hierbij de (social) return on investment op de lange termijn.

